

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

**ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ
ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ
ВІДНОСИН: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ ЧАСУ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

7-8 грудня 2021 р. || м. Полтава

УДК 330.111.66(477):34

Редакційна колегія

Надія Мякушко – докторка філософії у галузі політичних наук, кандидатка політичних наук, доцентка, директорка Полтавського інституту економіки і права.

Сергій Короед – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Роман Шаравара – кандидат економічних наук, доцент, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права.

Руслан Басенко – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності Полтавського інституту економіки і права, докторант Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (**відповідальний редактор**);

Геннадій Аванесян – доцент кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу : збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., 7-8 грудня 2021 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» ; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПЕП, 2022. 375 с.

У збірнику матеріалів представлено доповіді і повідомлення наукового зібрання вчених, організаторів освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців-практиків, здобувачів різних ступенів освіти, які присвячені концептуальному та практико-орієнтованому осмисленню правових, соціокультурних та економічних вимірів сучасної дійсності. На конференції було обговорено доповіді докторів та кандидатів юридичних, політичних, економічних, філософських, педагогічних, історичних, теологічних і фізико-математичних наук, практикуючих юристів, економістів, педагогів та інших фахівців з понад п'ятнадцяти регіонів України.

Розрахований на вчених, викладачів і здобувачів закладів освіти, усіх, хто залучений до науково-теоретичного аналізу сучасного світу.

УДК 330.111.66(477):34

**Рекомендувала до друку вчена рада
Полтавського інституту економіки і права
17 грудня 2021 року, протокол № 4**

Автори несуть особисту відповідальність за повноту висвітлення досліджуваного питання, системність викладу матеріалів, достовірність наведених фактів та їхню автентичність, правильне цитування, академічну доброчесність. Статті друкуються в авторській редакції.

© Полтавський інститут економіки і права, 2022

© Колектив авторів, 2022

ЗМІСТ

Передмова	11
Розділ 1	
Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: теоретико-концептуальні виміри	
Федір Медвідь, Максим Урбанський, Анатолій Твердохліб	
Правове регулювання суспільних відносин: сучасні засади	12
Олександр Пилипенко	
Юридичні механізми захисту прав і свобод людини і громадянина в країнах Європейського Союзу	16
Сергій Короед	
Проблемні питання участі філії юридичної особи як відповідача в цивільному процесі	19
Володимир Божко	
Перспективи оновлення правового статусу місцевих державних адміністрацій	22
Олег Ганьба	
Довіра суспільства до Державної прикордонної служби України як складова довіри до правоохоронних органів	26
Віктор Заборовський	
Доцільність запровадження інституту страхування цивільно-правової відповідальності адвоката через призму необхідності відстоювання інтересів його клієнта	28
Руслан Басенко, Геннадій Аванесян	
Міжнародний досвід компенсації моральної шкоди	31
Юлія Козаченко, Олександр Кальян	
Забезпечення конституційного права на безоплатну правову допомогу в адміністративному судочинстві	33
Дмитро Стрілко	
Особливості правозастосування як форми реалізації норм права	36
Сергій Приходько, Телятник Руслан	
Принципи інформаційно-аналітичної діяльності в умовах сучасного суспільства	38
Віталій Заїка	
Генетичний код української нації: витоки та сучасність	40
Максим Петренко	
Духовна ситуація у сучасному суспільстві	43
Тетяна Сальнікова	
Психологічні підґрунтя визначення аксіологічних передумов реалізації «Я-концепції» особистості військовослужбовців та воїнів АТО	45

Сьогодні ми знову перегортаємо сторінки нашої історії, вчитуємось і перечитуємо їх, намагаємся відповісти на питання: «Хто ж ми і які ми? Як нам жити сьогодні і що нас очікує у майбутньому?» І знову, як і 100 років тому, відбувається руйнування доценту всього «старого світу» з метою побудови нового. Знову звучать декларації про соціальну детермінацію особистості, про необхідність будівництва суспільства «соціального благоденства», формування цивілізованої особистості.

Руйнування всіх ідолів та ідеалів, скинення всіх святинь, презирство до історії своєї країни завдає страшну рану духу людському, руйнує його. Злість і ненависть лише збільшують кількість зла на Землі. Злість, страх і ненависть – це сили відштовхування, збільшення яких веде до все більших потрясінь і руйнувань. Протистояти хаосу, абсурду, злості й руйнуванню, врятувати світ, людство і Всесвіт, принести світло та радість душі здатна лише любов, як космічна сила тяжіння і збудування.

Реальна дійсність часом створює жорстокі випробування нашої любові, випробування нашої здатності любити все і всіх. Важко, а іноді, нам здається, неможливо любити певних людей. Але людей можна любити за те, що *всі ми люди*, і якщо подібний знищує подібного, то це веде до вимирання виду. Духовне знищення – до духовного вимирання, фізичне знищення – до фізичного вимирання. І буття людське в сучасному світі стає нестерпним тягарем, якщо людина розчиняється в світі зла і втрачає здатність любити, якщо вона не здатна у світі абсурду знайти сама свій вищий сенс і цінність, досягнути духовну радість буття земного, зрозуміти, що найбільше благо на Землі – це життя.

Тетяна Сальнікова,

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти ступеня доктора філософії Харківського
національного університету цивільного захисту України;*

Науковий керівник: Ліна Перелігіна,

*докторка біологічних наук, професорка, начальниця кафедри
психології діяльності в особливих умовах, Харківського
національного університету цивільного захисту України*

Психологічні підґрунтя визначення аксіологічних передумов реалізації «Я-концепції» особистості військовослужбовців та воїнів АТО

Участь у бойових діях призводить до значних психопатологічних особистісних порушень самосвідомості військовослужбовців. За даними проведених багатьох досліджень, перебування військовослужбовців в умовах ведення активних бойових дій зумовлюють значну кризу самовизначення та психологічної ідентичності особистості й втрату можливості цілісного активного сприйняття своєї особи й своєї функціональної «ролі» та певного «місця» в мирному соціумі [1]. Ці дезадаптивні прояви визначаються порушеннями здатності адекватно та цілеспрямовано приймати участь у складних соціальних взаємодіях, в результаті чого відбувається болісне патологічне викривлення процесів самосприйняття самореалізації [2].

Сучасна психологічна наука характеризується цілою низкою досліджень у напрямках проблематики порушень ціннісно-орієнтаційних можливостей індивіду (Б. Ананьєва, Б. Братуся, З. Карпенко, Д. Леонтєва, С. Рубінштейн та ін.). Ціннісно-орієнтаційні спрямування особи є важливою характеристикою психологічної структури особистості, що цілковито визначають спрямованість суб'єкта на реалізацію певних соціальних взаємовідношень, які обмежені відповідними «межам» й підпорядковуються певним ціннісним орієнтирам і правилам та визначають діяльну позицію особи й її змістовне уявлення про своє внутрішнє та зовнішнє «Я», що й відповідає індивідуальній ціннісно-орієнтаційній спрямованості та виділення у її свідомості певного предметно-діяльного змісту та формуванні самосвідомості особистості [3]. Все це й зумовлює цілу низку негативних змін у структурі самосвідомості особистості, що позначається на її подальшому спрямуванні життєвих завдань та цілей.

З огляду на вищевказане, метою нашої роботи постало проведення системного аналізу та узагальнення існуючого сучасного вітчизняного і світового досвіду щодо проблематики визначення психологічних механізмів формування аксіологічних передумов реалізації «Я-концепції» особистості військовослужбовців.

Аксіологічні «Я-концепційні» передумови цілковито ґрунтуються на певних сформованих особистісних матеріальних, культурних, духовно-ціннісних, морально-етичних і психологічних цінностях та переконаннях як окремого індивіду, так і певної групи та колективу й суспільства в цілому. В умовах ведення бойових дій у комбатантів формуються «викривлені» ціннісно-моральні орієнтири та принципи, які в більшості випадків після повернення до умов «мирного» середовища повністю суперечать сформованим ціннісно-моральним та етичним визначенням певної ціннісно-нормативної системи суспільства, несуперечність якій є показником психологічної цілісності та стійкості особи.

Згідно з О. Щерба, існують три різні форми існування ціннісно-орієнтаційних мотивацій [4]:

- ✓ суспільні ідеали – напрацьовані суспільною свідомістю узагальнені уявлення про досконалість у різних сферах суспільного життя;
- ✓ предметне втілення суспільних ідеалів у діяннях конкретних індивідумів;
- ✓ мотиваційні структури особистості, що спонукають особистість до предметного втілення у своїй поведінці і діяльності суспільних ціннісних ідеалів.

Аксіопсихологічні передумови реалізації «Я-концепції» особистості визначають сукупність усіх уявлень індивіда про себе, що включають особистісні переконання, поведінкову самооцінку та самовизначення й загальні ціннісно-орієнтаційні тенденції [5]. Загальновизнаним є визначення теорії особистісної «Я-концепції», як цілісної системи певних особистісних «переконань» з трьома структурними компонентами:

- ✓ когнітивним – «образ Я» (уявлення про себе);
- ✓ емоційно-ціннісним (афективним) – «цілісне» ставлення до своєї особистості або до окремих її психофізіологічних характеристик і

проявів, визначення особистісного діяльнісного спрямування та поведінкових схильностей і спрямувань, що проявляється в формуванні певної цілісної індивідуальної системисамооцінок;

- ✓ конативним (поведінковим) – схильність до певної визначеної та сформованої «лінії поведінки», певних вчинків і потягів, за якими проглядається рівень домагань людини і підсумовується дія перших двох компонентів.

Враховуючи це, визначається, що певні сформовані індивідуальні поведінкові «установки» можуть мати різний рівень усвідомленості, консистентності (взаємоузгодженості), стійкості та динамічності, актуалізованості тощо.

Підсумовуючи різні психологічні погляди на природу особистісної «Я-концепції» Р. Бернс визначив певні модальності глобальної «Я-концепції» [5]:

- ✓ реальне «Я» (уявлення який я насправді);
- ✓ ідеальне «Я» (уявлення, яким я хотів би бути);
- ✓ дзеркальне «Я» (уявлення, як мене сприймають ін.).

Тому, враховуючи вказані модальності, однією із складових формування аксіологічних передумов реалізації «Я-концепції» військослужбовців є певна самоідентифікація та самосприйняття цих трьох «Я». Формування такої самоідентифікації у комбатантів можливо лише за умови реалізації позитивної особистісної «Я-концепції», яка має певну рівновагу між внутрішніми та зовнішніми особистісними ціннісно-моральними орієнтирами та сформованими у соціумі культуральними, моральними, поведінковими та іншими нормативами.

Таким чином, самовизначення та психологічна ідентифікація особистості військовослужбовця з урахуванням аксіологічних передумов реалізації «Я-концепції» особистості – це процес певного внутрішнього та зовнішнього психологічного усвідомлення своєї особистості, змістом якого є суб'єктивне відчуття приналежності до певного суспільного осередку на основі стійкого емоційного зв'язку, що виникає в особистості як результат формування відносно стійкої системи усвідомлень, уявлень і оцінок, а також прийняття групових норм та цінностей певних соціальних груп.

Література:

1. Соціально-психологічні технології управління військовими колективами: навч.-метод. посіб. / Т. Л. Грицевич, О. С. Капінус, Т. М. Мацевко, П. П. Ткачук. Львів: НАСВ, 2018. 256 с.
2. Комар З. Психологічна стійкість воїна: підручник для військових психологів. К.: StabilizationSupportServices, 2017. 184 с.
3. Військова психологія і педагогіка: підручник; за заг. ред. Л. А. Снігур. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2010. 576 с.
4. Щерба О. І. Структура потреб споживачів у контексті модерних концептуалізацій цінностей і ціннісних орієнтацій Перспективи. *Соціально-політичний журн.* 2020. № 1. С. 83-95. doi: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2020.1.12>
5. Карпенко З. Аксіологічна психологія особистості: монографія. 2-ге вид., перероб., доповн. Івано-Франківськ, 2018. 720 с.

Наукове видання

**ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ
РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН:
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ ЧАСУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
7-8 грудня 2021 р., м. Полтава**

Відповідальний редактор – *Руслан Басенко*
Комп'ютерний набір – *автори рукописів*

Електронне видання
Підписано до оприлюднення 15.01.2022 р.
Формат 60x84/16. Гарнітура Georgia
Ум. друк. арк. 26,4